

Necip Fazıl Öldü mü? Bu Ölüm Hangi Ölüm?

Hasan AKAY

*“Öldü mü? Çatlarım yine inanmam!
Diriye yanarım ölüye yanmam”¹*
Necip Fazıl

Necip Fazıl

Necip Fazıl öldü mü? Bu ölüm hangi ölüm? Bu bir sorunsal olarak irdelebilir ya da sorgulanabilir mi? Cümlelerin her tekrar edilişinde vurguyu, vurgunun yerini ve sesin tezahürünü değiştirerek bunu deneyebiliriz. Böylece zaten bilinen veya bilindiği zannedilen bir gerçeğin farklı tezahürlerini müşahade edebilir ve özgün bazı ifadeler yoluyla malum sonucu yeniden üretebiliriz. O takdirde bu sorgulama daha doğrusu değerlendirme, bir metin dışı yeniden okuma faaliyeti olabilir.

*Necip Fazıl öldü mü?*² Sanatçının/şairin ölümü ne demektir? Şair ne zaman ölür ya da yaşar? Şairin eseri artık bir şey söylemediği ve tesir rüzgârı yok olup gittiği zaman. Öyleyse, birçok şair ve müteşaire, eleştirmen ve edebiyatçıya rağmen, Necip Fazıl'ın eseri de, tesiri de devam etmektedir. Ondan gelen hat, hâlâ işlemektedir. Sadece gönüllerarası ve yüreklerarası bağlılık değil, fakat aynı zamanda şiirlerarası bağlılık anlamında da Necip Fazıl hâlâ yaşamaktadır. Şöyle de denilebilir:

- 1 Bu mısralar, Necip Fazıl'ın Adnan Menderes'in idamı üzerine kaleme aldığı “Zeybeğin Ölümü” (1964) adlı şiirinde yer almaktadır. Onun, bir şehit hakkındaki derin hassasiyeti, içerdiği atıf (Resulullah'ın Yüce Dost'a kavuştuğu anın haberine vâkıf olduğunda âdeta şok geçiren Hz. Ömer'in, onun ölmediğini ilan etmesini andıran bir duygu şiddetine atıf yapılmaktadır), eseri bağlamında şair hakkında da mecazen tatbik edilemez mi? (Şiirin çarpıcı mısralarına tekrar bu açıdan bakılabilir: “Bilemem susarak ölmek mi hüner?/ Lisan çıldırıyor dil nasıl döner?/ Ondan son iz uzak, uzak bir fener/ Öldü mü? Çatlarım yine inanmam!/Diriye yanarım ölüye yanmam!/ Zeybeğim; dünyayı aldın götürdün/ Bir öldün beni de binbir öldürdün!”
- 2 Bu ifade, malumdur ki, ilk büyük ve milli Türk destanı olarak bilinen “Alp Er Tunga Destanı”na atıf yapmaktadır. Necip Fazıl'ın şairliğini bu ifade üzerinden yeniden okumak ve sadece söz konusu ifadelerdeki yürek yangısı ve hassasiyet bakımından bir değerlendirme yapmak istedik.

Kendine özgü dil ve anlatımıyla, keşfettiği yeni bağlarla (ki bunlar Türk şiirinin akışını ve hızını değiştirmiştir), bizzat 'bulduğu ve tükettiği hazine' değerindeki imajlar ve fikirleriyle, hayaller ve duygular, poetik ve poemik zirveler, politik ve etik muhakemeler, özgün ve erişilmesi zor tespitleriyle, sözü ezip geçen eylemci bir duyarlılıkla örgülediği tavır alış ve duruşuyla, -Hâşimâne hassasiyetin imana gelmiş hâli ve ahvalıyla, sessiz feryatlar koparan ahlarla örülü- ahenkli ve büyüğü bir müphemiyeti âdeta açık surlarla dolu esrarlı, remizli, anlamlı bir derinliğe yükseltmesiyle, davası ve dava adamlığıyla, sesi ve enerjisiyle hâlâ yaşamaktadır.

Necip Fazıl öldü mü? "Ölmeden evvel ölünüz" hadisinin ima ve ifade ettiği anlamlar açısından bakıldığında... Necip Fazıl, Efendisi Seyyid Abdülhakim Arvâsî sayesinde nice ölümlerden geçmiş, beyin ve akıl, kalp ve ruh burkuntularını ardında çile kabukları gibi dökerek büyük bir değişim hamlesiyle, hem zihinsel ve düşünsel açıdan hem de kalbî ve ruhi deneyim açısından 'ölmeden evvel ölme' eylemini bir iman hareketi olarak gerçekleştirmiştir. Onun asıl çilesi, kalbini nurla dolduran eylemi budur. Çile, kalbine inen nur olmuştur. (Necip Fazıl, "çöle inen nûr"u, yani 'Nûr-ı Muhammedî'yi tanıdıktan sonra, hayatı çile doldurmaya başlamış, bu çile onun kalbine inen nur olmuştur; hayatının ücra köşelerine kadar yayılan bu nur sayesinde kurtulmuştur. "Kurtarıcı, Efendim" diye hitap etmekten büyük mutluluk duyduğu efendisi, ona ebediliğin, sonluyu sonsuzluğa taşıma tekniğini, taktiğini, stratejisini öğretmiş; hayatını bu "yeni hayat" uğrunda feda etmiştir. Öyle ki, bu hayattan üstün bir ölçüttür onun nazarında. O bakımdan Necip Fazıl, kendine özgü bir 'çile'nin "entelektüel çile" de denilebilecek bir fikri ve ruhi eylemin- şairi olmuş, bundan büyük hoşnutluk duymuştur). Kalbinin bu bağlamda faaliyeti Arvasî'dendir. Onun *Rabîta* eserini sadeleştirerek yayımlaması, hatta buna efendisi tarafından müsaade edilmesi bile, bu eylemin tahakkukunda müessir olmuştur. Bu açıdan Necip Fazıl ölmüştür, ölmeden evvel. Bu ölüm, zahiri bir ölümdür. Bu ölüm, onun ölüm ötesine ilişkin arzularla tutuşan tutkusunun da tahakkuku demektir. Şöyle de denilebilir:

Bu ölüm, netice itibarıyla, gerçekte 'ölüm' kavramında zaten mevcut olan 'öte' anlamının, ölüm açıkta iken diğer parçasının paranteze alındığı anlamın [ölüm(-ötesi) tarzındaki anlamın]³ tahakkuku demektir. Madem 'hayat' kavramı 'ölüm'le birliktedir ve o olmadan tek başına bütünlük arz etmemektedir; madem -Derrida'nın da dediği gibi- "hayat ölümdür ve ölüm de hayattır", hatta 'hayat-ölüm' ve 'ölüm-hayat' demektir. Dolayısıyla bunlar birbirinin ikizlemesi, tamamlaması, tümlemesidir. O hâlde, bağışlanan 'hayat' ve 'ölüm', 'hayat-ölüm'

3 Bu tarzda bir izah için "Yapıçözüm'ün Çe'si" yazımıza bakılabilir (*Hiç Ferahlığı*, Hat Yayınları, İst. 2011, s. 183-188).

ve ‘ölüm-hayat’ varoluşun öncesi ve sonrasıyla bir bütündür. Bu durumda ‘ölüm, ‘ölümötesi’ veya ‘ölümötesi-ölüm’ demektir. İnsan için bu ölüm (yani sadece sanatçı için değil, herkes için, bu ölümü tatmak) ölmek değildir (yani sadece sanatçı için değil herkes için). Her ötenin berisi ve berinin ötesi için de aynı durum geçerlidir. O hâlde, özleştirerek söyleyelim, bu ölüm, aslında ölmemektir. Necip Fazıl gerçekleştirdiği bu eylemiyle ölmezlik boyutuna geçmiş, ‘ölümsüzlük kervanı’na katılmış demektir.

Necip Fazıl öldü mü? Bu ölüm hangi ölüm? Necip Fazıl da, her ölümlü gibi ‘ölümü tadacak’tır, tatmıştır. Bu *dünyasal son* anlamında ölümü nasıl olmuştur? Bu, malumdur ki, onun hayatı boyunca musallat fikriydi. Bu anlamıyla onu ürküten, korku hafakanları geçirten, ölümün gözükmeyen yanı, yani ‘öte’ kısmıdır; daha doğrusu ‘o taraf’ta nasıl bir şeyle karşılaşacağı konusundaki şedit endişesidir. ‘Ölüm hâli’ni bunun bir ‘eki’ olarak görmek mümkündür. “Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, nasıl ölürseniz öyle haşır olursunuz” diye sar(s)ıca bir hadis vardır. Buna göre ‘ölüm hâli (ölümün değil, ölünün hâli)’, öncesi ve sonrasıyla bir bütündür: Bu, altı çizilen bir ‘süreç’tir, bir ‘süreç’in ifadesidir. O yüzden önemlidir. Necip Fazıl, son hâli kavramının her zaman yüksek ateşi içinde olmuştur. Ama, kendisine bağışlanan bazı hâller ve görünümler, ölümün nasıl geleceğinin işaretini vermiş, bu da onu teselli etmiştir. Ölüm kendisine yarım asırdan fazla uzak iken söylediği,

*“Bu benim kendi ölüm, bu benim kendi ölüm
Bana geldiği zaman, böyle gelecek ölüm”*

dizeleri, bu durumu gösterdiği gibi, 78 yaşında vefat ederken söylediği “Demek böyle ölünmüş.” son sözü ile birleşmektedir: Öngörüsü, sezgisi, ruhsal deneyimi vs.si ile bulduğu ‘kendi ölüm’ü’ sahnesi, son sözüyle bir araya geldiğinde, kendisine ilahi bir bağış olarak gözükmektedir. Evet, o da her fâni gibi öldü. Onun da, ölüm ötesinin göze saklı tülüyle üstü örtüldü. Eyüp Sultan Kabristanı’nda, imzası altında yatıyor. O hâlde, Necip Fazıl’ın bu bağlamda nasibi, ‘güzel ölüm’ olmuştur. Bu anlamda Necip Fazıl, ölmüştür. “Allah rahmet etsin, mekânı cennet olsun”. Ardından böyle anılıyor. Akif’in ‘ebediyet’e eş saydığı “rahmetle anılmak” kavramı, onda da tahakkuk ediyor; hayati bir delil olarak açığa çıkmıştır. O bu noktada ‘ebediyet’e namzettir. Ölümüyle ölmezliğe adım atanlardandır. Denilebilir ki, bu ölüm, onun en büyük, en anlamlı, en teselli-bahş atılımı olmuştur.

Necip Fazıl